

ВІДГУК

офіційної опонентки

кандидатки економічних наук, доцентки

ПРАВДЮК Марини Володимирівни

на дисертаційну роботу

Лю Чен'юй на тему: «Облік в умовах використання технології блокчейн»

на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування» галузі знань 07 «Управління та адміністрування»

Актуальність теми дослідження. Цифровізація економіки актуалізувала використання інноваційних інформаційних технологій, провідне місце серед яких займає блокчейн. Більшість сучасних технологій обробки інформації ґрунтуються на принципах блокчейн структурування інформаційних масивів. Концепція блокчейн радикально трансформує соціально-економічні процеси компаній. Децентралізація, розподіленість, незворотність, хронологічність інформації в економічних системах уможливили перехід на новий рівень економічних стосунків між контрагентами та інституціями. Водночас, технологія блокчейн уможлиблює функціонування нових віртуальних (криптографічних) активів підприємства, використання яких в електронних розрахунках створює нові бізнес-можливості для компаній. Електронні транзакції стають основою сучасних бізнес-процесів у цифровому середовищі економічної взаємодії, де оперативність, кіберзахист, надійність, якість та релевантість є основними критеріями ефективного управління бізнес-структурами.

Оскільки управління ґрунтується на обліковій інформації, технологія блокчейн кардинально змінює теорію та практику бухгалтерського обліку. У цифровій економіці трансформуються класичні інструменти обліку та управління, що перетворює їх на інноваційні методики інтерпретації облікової інформації. Організація обліку на принципах блокчейн зміщує акцент з централізації облікових функцій на користь децентралізованої обробки

облікової інформації, що формує передумови для ефективного та надійного функціонування підприємств.

Важливість наукових досліджень та прикладних розробок щодо трансформації теорії, методики, організації та практики обліку під впливом технології блокчейн визначає актуальність обраної Лю Чен'юй теми дисертаційної роботи, коректність позиціонування предмету та об'єкту, мети та завдань дисертаційного дослідження.

Зв'язок з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до планів наукової роботи кафедри обліку і оподаткування Західноукраїнського національного університету в рамках наукового проєкту «Цифровізація обліку для забезпечення економічної та кібернетичної безпеки підприємства» (державний реєстраційний номер 0125U001067). У межах цього проєкту автором удосконалено методологію обліку в контексті використання технології блокчейн.

Особистий внесок дисертанта в отриманих наукових результатах. Дисертаційна робота є самостійно виконаним науковим дослідженням, в якому здобувачем удосконалено теоретико-методичні положення і подані практичні рекомендації щодо удосконалення обліку в умовах використання технології блокчейн. Здобувачці належать наукові ідеї, теоретичні розробки й узагальнення, вибір методів дослідження, висновки та рекомендації, практичне впровадження результатів наукових досліджень. Внесок здобувачки в колективно опубліковані праці конкретизовано у переліку публікацій; у дисертаційній роботі використано лише ті ідеї, які належать особисто авторці. Особистий внесок дисертантки є достатнім для такого виду дисертаційної роботи.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій. Дисертаційна робота характеризується логічною структурою, достовірністю та обґрунтованістю сформованих висновків і рекомендацій. Достовірність і обґрунтованість представлених у дисертаційній роботі

пропозицій ґрунтується на використанні широкого кола інформаційних джерел. Використання авторкою джерел інформації є необхідним для підтвердження достовірності сформульованих наукових гіпотез та вирішення прикладних завдань дослідження.

Мета дослідження відповідає темі дисертаційної роботи. Визначені об'єкт і предмет дослідження достатньо розкриті в структурі та змісті дисертації. Обґрунтованість та достовірність отриманих наукових досліджень, висновків та рекомендацій підтверджується значним переліком публікацій за темою дисертаційної роботи у періодичних виданнях, а також обговоренням отриманих результатів на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях. Наукові праці авторки на достатньому рівні відображають її особистий внесок у вирішення теоретичних та прикладних проблем розвитку обліку в умовах використання технології блокчейн.

Отже, зміст та структура роботи повністю узгоджується з її назвою, метою та завданнями досліджень. Наукові положення викладені послідовно й логічно, висновки і рекомендації ґрунтуються на результатах авторських досліджень, що належно апробовані та базуються на різноманітних інформаційних джерелах.

Ступінь наукової новизни результатів дисертаційного дослідження.

Найбільш суттєві результати, що розкривають особистий внесок дисертантки у розробку досліджуваної тематики та характеризують новизну, полягають у комплексі взаємопов'язаних наукових розробок та пропозицій. Ознайомлення зі змістом дисертації Лю Чен'юй, основними науковими працями здобувачки дозволило визначити найважливіші теоретико-методичні положення, висновки та рекомендації, що доводять наукову новизну, відображають науковий внесок авторки у розв'язання наукового завдання щодо обґрунтування теоретичних, методичних положень та практичних рекомендацій з оптимізації обліку в умовах використання технології блокчейн.

Здобувачка відповідно до обраної мети дисертаційного дослідження, яка полягає в ідентифікації функціональних можливостей технології блокчейн в обробці облікової інформації у частині удосконалення методики та організації

обліку в умовах цифрової економіки, сформулювала низку наукових і практичних завдань. Їх реалізація дала змогу одержати результати, висвітлені в авторських пропозиціях та рекомендаціях, що містять наукову новизну та мають практичне значення. Досягнення сформованих завдань стало можливим через використання широкого науково-методичного інструментарію, що дало змогу науково обґрунтувати висновки дисертаційної роботи і засвідчити придатність їх до використання у майбутніх наукових пошуках та практичній діяльності.

До наукових результатів, що спрямовані на вдосконалення теоретико-методичних положень та розробку науково-прикладних рекомендацій з покращення обліку в умовах використання технології блокчейн, доцільно зарахувати:

1. Методику електронного документування та документообігу на принципах технології блоково-ланцюгового структурування даних, яка передбачає фрагментацію та рекомбінацію облікової інформації на внутрішньому та зовнішньому рівнях реалізації електронних комунікацій, що на відміну від існуючих ізоляційних практик забезпечує відкритість документообігу в умовах збереження комерційної таємниці підприємства відповідно до інформаційних потреб користувачів з врахуванням їхньої класифікації в системі управління підприємством.

2. Порядок інтеграції технології блокчейн з хмарним сервісами забезпечення ефективності, безпеки та прозорості облікових процесів на основі можливостей блоково-ланцюгового структурування даних у напрямку їх децентралізації та кіберзахисту, що на відміну від існуючих хмарних облікових систем здатний: подолати функціональні обмеження технології блокчейн, пропонувати ефективні управлінські рішення для фінансового менеджменту, накопичувати облікову інформацію для тактичних та стратегічних цілей, організувати ефективну кібербезпеку, як наслідок, мінімізувати операційні витрати, підвищити оперативність інформаційних процесів та забезпечити масштабованість імплементації у діяльність варіативних підприємств;

3. Інформаційну схему обліку електронних транзакцій, яка передбачає цифровізоване документування, інвентаризацію, оцінку, відображення криптовалют на облікових рахунках і у звітності з визнанням їх грошовими коштами, грошовими еквівалентами, фінансовими інструментами, нематеріальними активами у контексті еволюційного становлення у цифровій економіці, що забезпечує генерування первинних документів винятково в електронному форматі, автоматичне формування облікових записів, перманентний контроль за електронними транзакціями та дистанційне управління функціонуванням підприємства.

Узагальнення впливу інноваційних інформаційних технологій (Big Data, блокчейн, штучний інтелект, мобільний Інтернет, хмарні обчислення, Інтернет речей) на облік; ідентифікації трьох видів технології блокчейн (публічні ланцюги, альянсові ланцюги та приватні ланцюги); систематизація трансформаційного впливу технології блокчейн на облік за напрямками: об'єкт обліку, безперервність діяльності, звітний період, грошове вимірювання, визнання в обліку, оцінка, облікова звітність тощо.

Таким чином, основні наукові положення, результати і висновки дисертаційної роботи Лю Чен'юй мають істотну наукову новизну, достатній ступінь обґрунтованості, достовірність яких доведена здобувачкою.

Повнота опублікування основних положень дисертації. Дисертаційна робота Лю Чен'юй є самостійною, комплексною і повноцінною науковою працею. Основні положення дисертації викладено у 8 наукових працях, із них: 4 наукові публікації, що відображають основні наукові результати, у тому числі стаття в науковому періодичному виданні, яке індексується в базах даних Web of Science та Scopus (квартиль Q1), 3 статті в наукових фахових виданнях України; 4 наукові публікації, що додатково відображають наукові результати дисертації. Загальний обсяг опублікованих робіт становить 5,2 д.а., автору особисто належить 2,8 д.а., серед них: наукові праці, що висвітлюють основні результати наукових досліджень з теми дисертації – 2 д.а.; наукові праці, що додатково відображають наукові результати дисертації – 0,8 д.а.

Положення дисертаційного дослідження, які складають наукову новизну, повністю висвітлені та обговорювалися на 4 міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях. Дисертаційна робота є самостійно виконаним науковим дослідженням, у якому авторкою особисто розроблено теоретико-методичні основи та практичні рекомендації щодо удосконалення обліку в умовах використання технології блокчейн. Здобувачці особисто належать наукові ідеї роботи, теоретичні розробки й узагальнення, висновки та рекомендації, що виносяться на захист та містяться у її публікаціях.

Теоретичне та практичне значення отриманих результатів і рекомендацій про їх використання. Проведені теоретичні дослідження є методичною базою для подальшого уточнення теорії обліку в цифровій економіці. Основні теоретичні положення дисертаційної роботи доведені до рівня методичних розробок, які можуть бути використані у діяльності сучасних підприємств, які використовують технологію блокчейн.

Практичне значення мають пропозиції щодо: цифровізації обліку електронних розрахунків з контрагентами з використанням криптографічних активів, а також аналізу ефективності функціонування підприємств після імплементації технології блокчейн. Водночас, покращення практичної репрезентації результатів дисертаційної роботи потребує імплементації авторських рекомендацій і розробок у діяльність підприємств та установ.

Оцінка структури дисертації. Структура дисертаційної роботи Лю Чен'юй є цілісною, логічною і комплексною. Всі розділи пов'язані між собою, що забезпечує цілісне сприйняття досліджуваної проблеми і дозволяє визначити науковий внесок здобувачки та ступінь вирішення сформульованих завдань відповідно до теми, мети та завдань дослідження. Оформлення роботи повністю відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації».

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів основного тексту, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертаційної роботи становить 212 сторінок тексту. У тексті дисертації

міститься 19 таблиць, 22 рисунки, а також 5 додатків. Список використаних джерел налічує 240 найменування.

Зі змістовної точки зору робота є завершеною науковою працею, а її результати є науково вагомими та практично значущими. Висновки, пропозиції, рекомендації, сформульовані здобувачкою за результатами дисертаційного дослідження, містять елементи наукової новизни і мають цінність для розвитку теоретичних, методичних положень і практики обліку з використанням технології блокчейн.

Мова та стиль викладення. Дисертаційна робота Лю Чен'юй підготовлена діловою англійською мовою, що ґрунтується на загально-науковій та економічній термінології. Стиль викладення тексту є науковим унаслідок застосування мовної компресії, логічної послідовності розкриття змісту параграфів та розділів дисертації, однозначності трактувань дефініцій та категорій, смислового взаємозв'язку завдань, наукової новизни, прикінцевих положень і висновків, об'єктивності порівняння проведених наукових досліджень та формування авторської позиції у сфері обліку тощо.

Відповідність дисертації паспорту спеціальності, за якою вона подається до захисту. За змістом та оформленням дисертація Лю Чен'юй, враховуючи її міждисциплінарний характер, на тему «Облік в умовах використання технології блокчейн» загалом відповідає встановленим вимогам Міністерства освіти і науки України і паспорту спеціальності 071 – «Облік і оподаткування», галузь знань 07 – «Управління та адміністрування».

Зауваження до дисертації. Разом з важливими науковими здобутками, позитивною оцінкою змісту і оформленням дисертаційної роботи слід відмітити окремі найбільш значущі зауваження та дискусійні положення, зокрема:

1. Дискусійною є пропозиція щодо запровадження відкритого електронного документообігу в обліку діяльності підприємств на основі технології блокчейн, що може загрожувати кібернетичній безпеці інформаційного середовища унаслідок потрапляння конфіденційної інформації до сторонніх осіб, а також підвищеної уваги зловмисників, які можуть

здійснювати пошук вразливостей в інформаційній безпеці підприємств (підрозділ 2.2).

2. В обліку використання криптовалют у процесі реалізації електронних трансакцій з контрагентами недостатньо уваги приділяється різним видам криптографічних активів (у тому числі NFT, токенам, стейблкоїн), які можуть варіативно ідентифікувати з позиції бухгалтерського обліку та диференційовано впливати та методику та організацію обробки облікової інформації (підрозділ 3.2).

3. У підрозділі 3.2 у частині обліку міжнародних електронних розрахунків дещо неналежно врахована національна специфіка обліку та нормативно-правове регламентування операцій з криптографічними (віртуальними) активами, що загрожує їх легалізації у різних країнах, а також визнанню обліковими об'єктами.

4. Підрозділ 3.3 не містить детального обґрунтування доцільності використання Моделі Дюпона у порівнянні з іншими аналітичними методиками у процесі оцінки ефективності використання технології блокчейн у діяльності сучасних підприємств, що не дає змоги повністю розкрити обмеження та перспективи подальшої цифровізації обліку.

Наведені зауваження і побажання не зменшують позитивної оцінки дисертації роботи.

Загальна оцінка роботи, її відповідність встановленим вимогам.
Дисертаційна робота Лю Чен'юй на тему «Облік в умовах використання технології блокчейн», представлена на здобуття ступеня доктора філософії, є завершеним самостійним дослідженням, що містить нові науково обґрунтовані теоретико-прикладні результати у сфері обліку в умовах використання технології блокчейн. Отримані здобувачкою результати та запропоновані нові рішення, рекомендації та висновки є достовірними та всебічно обґрунтованими. Дисертація виконана на високому фаховому рівні, її зміст відповідає обраній темі дослідження, мета повністю розкрита.

За рівнем наукової новизни, теоретичним і практичним значенням отриманих результатів, структурою, мовою та стилем викладення дисертація Лю Чен'юй на тему «Облік в умовах використання технології блокчейн» відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 та вимогам наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» №40 від 12.01.2017 р. (зі змінами і доповненнями), а її авторка – Лю Чен'юй – заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування» галузі знань 07 «Управління та адміністрування».

Опонентка:

кандидатка економічних наук, доцентка,
доцентка кафедри обліку і оподаткування
Вінницького національного
аграрного університету МОН України

Марина ПРАВДЮК

Особистий підпис
засвідчую

Заст. нає в/р

А. А. Трасносєвське